

Handleiding

MSV

Monitor Sociale Veiligheid

Primair Onderwijs

Colofon

Inhoud en tekst

CED-Groep, Onderzoek en Ontwikkeling

Froukje Joosten

Marjon ten Heggeler

Lilian Mouissie

Onderzoek

Froukje Joosten

Ellen Lacor

Heleen van der Stege

Softwareprogramma MSV po

Met dank aan alle scholen die hebben meegewerkt aan de ontwikkeling van de MSV en de onderzoeken.

© CED-Groep, Rovict, versie oktober 2021

Inhoud

Inleiding	5
Leeswijzer	5
1. Sociale Veiligheid	7
Wetgeving Monitoren van sociale veiligheid	7
Monitor Sociale Veiligheid (MSV)	8
Sociale veiligheid: drie schalen.....	9
2. Vragen en scoremogelijkheden	11
Vragen LeerlingSCOL	11
Extra vragen Welbevinden	12
Extra vragen Sociale veiligheidsbeleving.....	13
Vragen Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid.....	14
De scoremogelijkheden van MSV	15
3. De MSV invullen	17
MSV voor bovenbouw.....	17
Procedure MSV.....	17
4. De resultaten	21
Score per vraag, totaalscores en schaalscores.....	21
Normering MSV	21
MSV overzichten.....	24
5. Wat te doen met de resultaten	25
Schooloverzicht afname Monitor Sociale Veiligheid groepen/leerjaren.....	25
Resultaten doorsturen naar de Inspectie van het Onderwijs	29
Bronnen	30

Inleiding

De Monitor Sociale Veiligheid (MSV) is een instrument om de sociale veiligheid van leerlingen te volgen. De MSV is een optionele toevoeging aan de leerlinglijst van de Sociale Competentie Observatielijst (de LeerlingSCOL). De MSV bestaat uit een softwareprogramma, gekoppeld aan de SCOL, een configuratiehandleiding en deze inhoudelijk gebruikershandleiding. Om de MSV te kunnen gebruiken, heeft een school een LeerlingSCOL-licentie nodig.

De MSV is net zoals de LeerlingSCOL bestemd voor leerlingen van groep 6 t/m 8 van het basisonderwijs en het speciaal onderwijs. Met de MSV wordt het oordeel van de leerling over zijn welbevinden, veiligheidsbeleving en aantasting van de sociale en fysieke veiligheid gemeten. De uitkomsten kunnen worden gebruikt bij het voeren van een sociaal veiligheidsbeleid. De uitkomsten worden gerapporteerd op groeps- en op schoolniveau en in tegenstelling tot de LeerlingSCOL wordt er niet op leerlingniveau gerapporteerd.

Op de website www.scol.nl vindt u informatie over de laatste ontwikkelingen en de updates van het softwareprogramma. Via de website kunt u terecht bij de helpdesk voor vragen over het softwareprogramma en voor inhoudelijke vragen over de SCOL. Vragen over advies en begeleiding kunt u stellen via www.cedgroep.nl.

De MSV is genormeerd op basis van een landelijke steekproef van basisschoolleerlingen.

Leeswijzer

Deze handleiding begint met de wetgeving rondom het monitoren van sociale veiligheid. Vervolgens wordt toegelicht hoe sociale veiligheid in drie schalen wordt gemeten. Een toelichting op de vragen en de scoremogelijkheden van de MSV staat in hoofdstuk 2 *Schalen, vragen en scoremogelijkheden*. In hoofdstuk 3 *De MSV invullen* wordt de invulprocedure van de MSV beschreven. Nadat de LeerlingSCOL en de MSV zijn ingevuld, maakt het softwareprogramma overzichten van de resultaten. De berekening van de scores en de normen van de MSV vindt u in hoofdstuk 4 *De resultaten*. In hoofdstuk 5 *Wat te doen met de resultaten* worden de schermafbeeldingen beschreven.

1. Sociale Veiligheid

Wetgeving Monitoren van sociale veiligheid

De MSV maakt deel uit van de Sociale Competentie Observatielijst (SCOL). De SCOL meet de sociale competentie van leerlingen. De resultaten van de SCOL bieden aanknopingspunten om gericht aan de slag te gaan met onderwijs in sociale competentie. Naast aandacht voor het bevorderen van sociale competentie is in de maatschappij de behoefte toegenomen om pesten structureel tegen te gaan, mede onder invloed van een aantal pestincidenten met tragische afloop. Ook de Nederlandse regering vindt dat alle kinderen recht hebben op een onbezorgde schooltijd, die in het teken staat van ontwikkelen, ontdekken en leren. Kinderen moeten veilig zijn op school, zodat ze in staat zijn om te leren en zich te ontwikkelen (Tweede Kamer der Staten Generaal, 2015). Om dit te waarborgen is op 1 augustus 2015 de wet Veiligheid op school in werking getreden. Deze wet houdt in dat de school gedurende de schooldag zorgt voor de sociale, fysieke en psychische veiligheid van de leerlingen in en om de school. Door continu aandacht te hebben voor de sociale veiligheid op school, wordt bereikt dat minder kinderen gepest worden en – positiever – dat leerlingen zich prettig voelen op school. Dat komt ook de leerprestaties ten goede. Het doel is dat de school een plek is en blijft waar ouders hun kinderen met een gerust hart naartoe kunnen sturen, leraren graag werken en waar jongeren graag naartoe gaan om te werken aan hun toekomst. Goed onderwijs vereist een veilige school, alle kinderen verdienen een veilige school.

De wet sociale veiligheid richt zich in de school op drie niveaus:

1. het voeren van een sociaal veiligheidsbeleid, waarbij het gaat om sociale, psychische en fysieke veiligheid van leerlingen;
2. het beleggen van de taken: coördineren van het beleid in het kader van het tegengaan van pesten en fungeren als aanspreekpunt in het kader van pesten bij een persoon;
3. de monitoring van de sociale veiligheid van leerlingen, zodanig dat het een actueel en representatief beeld geeft. Hieronder valt ook het welbevinden van leerlingen.

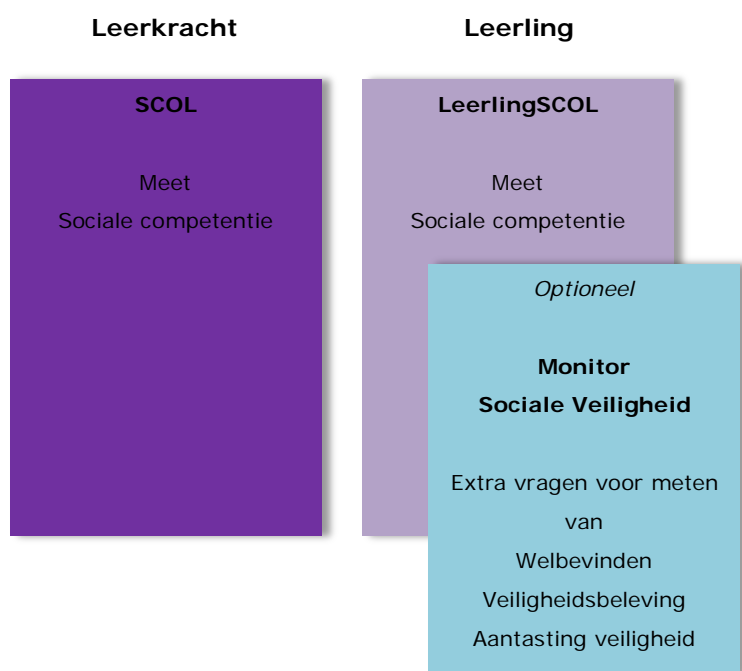
Monitoring van de veiligheidsbeleving van leerlingen is essentieel bij de beoordeling van het veiligheidsbeleid. Een school kan alleen beleid voeren als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheidsbeleving en het welbevinden van leerlingen. De (geanonimiseerde en geaggregeerde) gegevens komen ter beschikking van de Inspectie van het Onderwijs. Door wettelijke verankering komt de inspectie in positie om effectief toezicht te houden op de sociale veiligheid op scholen en, indien daar aanleiding toe is, kan zij handhavend optreden.

De wet schrijft voor dat de school de veiligheid van leerlingen jaarlijks monitort met een gestandaardiseerd instrument dat een representatief en actueel beeld geeft. Een school kan pas goed beleid ten aanzien van sociale veiligheid voeren als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheid en het welbevinden van de leerlingen (Inspectie van het Onderwijs, 2017).

Om scholen hierin tegemoet te komen is de MSV ontwikkeld voor SCOL-gebruikers.

Monitor Sociale Veiligheid (MSV)

De MSV meet de sociale veiligheid van leerlingen aan de hand van vragen over hun gedrag, het welbevinden, de veiligheidsbeleving en de aantasting van hun sociale en fysieke veiligheid. De MSV is net als de LeerlingSCOL bedoeld voor leerlingen van groep 6 t/m 8. Het instrument is facultatief bij het gebruik van de LeerlingSCOL. De MSV is als volgt gekoppeld aan de LeerlingSCOL:

De Monitor Sociale Veiligheid:

- is facultatief bij het gebruik van de LeerlingSCOL;
- wordt alleen door de leerlingen ingevuld;
- bestaat uit de schalen Welbevinden, Sociale veiligheidsbeleving en Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid;
- de schalen Welbevinden en Veiligheidsbeleving maken voor een groot deel gebruik van items uit de LeerlingSCOL, waardoor de invultijd van de vragenlijst beperkt blijft.

Sociale veiligheid: drie schalen

Scholen krijgen door de wet op sociale veiligheid expliciet de taak om te zorgen voor een sociaal veilige school voor alle leerlingen, waarbij met nadruk wordt gevraagd om aandacht te besteden aan pesten. Onder sociale veiligheid wordt tenminste verstaan: een school is veilig als de psychische, sociale en fysieke veiligheid van leerlingen niet door handelingen van andere mensen wordt aangetast. In de wet wordt speciale aandacht gevraagd voor pesten. Pesten is een ernstige en specifieke situatie van sociale onveiligheid. Het is een vorm van agressief gedrag, waarbij een persoon wordt aangevallen, vernederd of buitengesloten door één of meerdere individuen (Tweede Kamer der Staten Generaal, 2015).

Een school kan pas goed beleid ten aanzien van sociale veiligheid voeren als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheid en het welbevinden van de leerlingen (Onderzoekskader, 2017). Hiertoe is de MSV ontwikkeld.

De MSV bestaat, conform de eisen van de Inspectie van het Onderwijs, uit de drie schalen:

- Sociale veiligheidsbeleving
- Welbevinden
- Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid

Sociale veiligheidsbeleving

Bij sociale veiligheidsbeleving gaat het er om hoe leerlingen de sociale en fysieke veiligheid op school ervaren (Memorie van Toelichting). Binnen de MSV kijken we naar: grenzen kennen van jezelf en van de ander, mijn en dijn, een positief klassenklimaat en schoolklimaat, het naleven van gedragsregels, open en eerlijk gedrag.

Welbevinden

Hoe is het gesteld met het welbevinden van leerlingen op school (Memorie van Toelichting). Het gaat hierbij om: stemming (plezier maken), spel en vrienden maken, school (actief meedoen, betrokken zijn bij het schoolwerk en de relatie met de leerkracht. Deze aspecten komen in de MSV aan bod bij de schaal welbevinden.

Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid

Wordt de leerling aangetast in de sociale en/of fysieke veiligheid? Staat een leerling herhaaldelijk en langdurig bloot aan negatief gedrag verricht door één of meerdere personen, waarbij er ook sprake is van dominantie (verschil in kracht of status) tussen de pester en degene die gepest wordt? Hierbij gaat het om fysiek, agressief gedrag; het afpakken, stelen of kapot maken van iemands eigendom; treiteren, uitschelden, bedreigen of gemene dingen tegen iemand zeggen; niet mee mogen doen of negeren; roddelen en gemene dingen over iemand zeggen op *social media*; vervelend behandeld worden omdat je anders bent en grensoverschrijdend gedrag op het gebied van aanraken. Ook wordt gevraagd of de leerling zelf zorgt voor onveiligheid.

In het volgende hoofdstuk kunt u lezen uit welke vragen de MSV bestaat.

2. Vragen en scoremogelijkheden

De MSV is gekoppeld aan de LeerlingSCOL. Dat wil zeggen dat een leerling eerst de LeerlingSCOL invult. Dat zijn 27 vragen. Een aantal van deze vragen tellen mee voor de schalen Welbevinden en Veiligheidsbeleving van de MSV.

Na het invullen van de LeerlingSCOL beantwoordt de leerling 7 vragen die horen bij de schalen Welbevinden (4 extra vragen) en Veiligheidsbeleving (3 extra vragen).

Tot slot vult de leerling 17 vragen in die horen bij de schaal Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid. Hiervan worden 15 vragen meegerekend voor de MSV. De eerste vraag is richtinggevend voor het onderwerp, maar telt niet mee in de resultaten. Een vraag verderop in de lijst is bedoeld om de leerling in de goede richting te sturen (zie het kopje Vragen Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid).

In totaal bestaat de MSV uit 46 vragen. Hiervan zijn 22 vragen afkomstig uit de LeerlingSCOL. Acht vragen hiervan horen bij de schaal Welbevinden. In de LeerlingSCOL horen deze vragen bij de categorieën Opkomen voor jezelf, Aardig doen, Ervaringen delen, Samen werken en spelen, en Een taak uitvoeren.

Veertien vragen van de LeerlingSCOL horen bij de schaal Sociale veiligheidsbeleving. In de LeerlingSCOL horen deze vragen bij de categorieën Jezelf presenteren, Een keuze maken, Aardig doen, Omgaan met ruzie, Opkomen voor jezelf en Ervaringen delen.

Hierna vindt u achtereenvolgens:

- De vragen van de LeerlingSCOL, met daarachter tussen haakjes bij welke schaal van de MSV deze vraag hoort. Als er niets achter de vraag staat, betekent dit dat deze vraag alleen tot de LeerlingSCOL behoort. Van deze vragen maakt de MSV geen gebruik.
- De extra vragen van de schalen Welbevinden en Sociale veiligheidsbeleving.
- De vragen van de schaal Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid.

Vragen LeerlingSCOL

1. Als ik iets afspreek met een ander, doe ik dat ook.
2. Ik maak een eigen keuze, ook als deze anders is dan die van anderen. *(MSV Veiligheidsbeleving)*
3. Als ik iets onaardigs heb gedaan, zeg ik 'sorry'. *(MSV Veiligheidsbeleving)*
4. Als ik met iemand ruzie heb, luister ik wel naar wat de ander zegt. *(MSV Veiligheidsbeleving)*
5. Ik beslis makkelijk wat ik wil.
6. Als ik iets naars meemaak, praat ik daar wel over. *(MSV Veiligheidsbeleving)*
7. Als ik een taak krijg, maak ik hem af. *(MSV Welbevinden)*

8.	Als iemand verdrietig is of iets niet kan, houd ik daar rekening mee.	(MSV Veiligheidsbeleving)
9.	Ik zeg uit mezelf iets in de groep.	(MSV Veiligheidsbeleving)
10.	Ik maak een grapje (niet om iemand voor gek te zetten).	(MSV Veiligheidsbeleving)
11.	Als ik ruzie heb, verzin ik een oplossing.	(MSV Veiligheidsbeleving)
12.	Ik leg uit waarom ik een bepaalde keuze maak, als iemand ernaar vraagt.	
13.	Ik praat met een andere leerling over wat we samen hebben meegemaakt.	(MSV Welbevinden)
14.	Als ik iets niet wil, zeg ik 'nee'.	(MSV Veiligheidsbeleving)
15.	Ik help een ander.	(MSV Veiligheidsbeleving)
16.	Als ik samen met andere leerlingen een taak moet doen, vertel ik mijn ideeën.	(MSV Welbevinden)
17.	Als ik ruzie heb met iemand, ga ik in op wat hij of zij zegt. (ingaan op = verder praten over wat hij of zij zegt)	
18.	Als ik iets aan de groep vertel of laat zien, ben ik ontspannen.	(MSV Veiligheidsbeleving)
19.	Als ik een opdracht moet doen, doe ik het zoals de leerkracht het heeft uitgelegd.	(MSV Welbevinden)
20.	Ik zeg iets aardigs tegen een ander.	(MSV Welbevinden)
21.	Als iemand zich niet aan een afspraak houdt, zeg ik daar iets van.	(MSV Veiligheidsbeleving)
22.	Als een taak niet meteen lukt, probeer ik het nog een keer.	(MSV Welbevinden)
23.	Ik vraag iets aan iemand, ook al ken ik die niet zo goed.	(MSV Veiligheidsbeleving)
24.	Voordat ik iets doe, denk ik eerst na.	
25.	Als ik samen met andere leerlingen iets moet doen, overleg ik eerst hoe we eraan gaan werken.	(MSV Welbevinden)
26.	Als iemand onaardig tegen me doet, zeg ik daar iets van.	(MSV Veiligheidsbeleving)
27.	Als ik hulp nodig heb, vraag ik dat.	(MSV Welbevinden)

Extra vragen Welbevinden

Welbevinden omvat meer dan de acht geselecteerde vragen uit de LeerlingSCOL. Daarom zijn er vier extra vragen toegevoegd aan de schaal Welbevinden. Net als in de LeerlingSCOL kunnen de leerlingen de vraag beluisteren door op de betreffende button te klikken.

De extra vragen zijn:

1. Ik maak plezier op school
2. Ik praat leuk met de juf of meester

3. Ik speel/werk actief mee
4. Ik ga leuk met andere kinderen om

Voor een volledig overzicht van de schaal Welbevinden, vindt u hierna een opsomming van alle vragen die tot deze schaal behoren:

1. Ik maak plezier op school
2. Ik ga leuk met andere kinderen om
3. Ik speel/werk actief mee
4. Ik praat leuk met de juf of meester
5. Als ik hulp nodig heb vraag ik dat
6. Ik zeg iets aardigs tegen een ander
7. Ik praat met een andere leerling over wat we samen hebben meegemaakt
8. Als ik samen met andere leerlingen een taak moet doen, vertel ik mijn ideeën
9. Als ik samen met andere leerlingen iets moet doen, overleg ik eerst hoe we er aan gaan werken
10. Als ik een taak krijg maak ik hem af
11. Als ik een opdracht moet doen, doe ik het zoals de leerkracht het heeft uitgelegd
12. Als een taak niet meteen lukt, probeer ik het nog een keer

Extra vragen Sociale veiligheidsbeleving

Ook het begrip Sociale veiligheidsbeleving omvat meer dan de geselecteerde vragen uit de LeerlingSCOL. Daarom zijn er drie extra vragen toegevoegd aan de schaal Veiligheidsbeleving. Net als in de LeerlingSCOL kunnen de leerlingen de vraag beluisteren door op de betreffende button te klikken.

De extra vragen zijn:

1. Ik stop als een ander iets niet wil en 'nee' zegt
2. Ik ben zuinig op de spullen van de school en van de andere kinderen
3. Ik laat kinderen die alleen staan, ook meespelen met de groep

Voor een volledig overzicht van de schaal Sociale veiligheidsbeleving, vindt u hierna alle vragen die tot deze schaal behoren:

1. Ik zeg uit mezelf iets in de groep
2. Als ik iets aan de groep vertel of laat zien, ben ik ontspannen
3. Ik vraag iets aan iemand ook al ken ik die niet zo goed
4. Ik maak een eigen keuze, ook als deze anders is dan die van andere kinderen
5. Als ik iets onaardigs heb gedaan, zeg ik 'sorry'
6. Als iemand verdrietig is of iets niet kan, houd ik daar rekening mee
7. Ik help een ander
8. Als ik met iemand ruzie heb, luister ik wel naar wat de ander zegt
9. Als ik ruzie heb verzijn ik een oplossing

10. Ik stop als een ander iets niet wil en 'nee' zegt
11. Ik ben zuinig op de spullen van de school en van andere kinderen
12. Ik laat kinderen die alleen staan ook meespelen in de groep
13. Als ik iets niet wil zeg ik 'nee'
14. Als iemand onaardig tegen me doet, zeg ik daar iets van
Als iemand zich niet aan een afspraak houdt, zeg ik daar iets van
16. Als ik iets naars meemaak, praat ik daar wel over
17. Ik maak een grapje (niet om iemand voor gek te zetten)

Vragen Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid

Het onderdeel Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid komt niet voor in de LeerlingSCOL. Voor dit aspect zijn daarom nieuwe vragen geformuleerd. Omdat het gaat om aantasting wordt er in deze schaal, in tegenstelling tot de vragen uit de LeerlingSCOL, niet gewerkt met items met positief geformuleerd gedrag. Het gaat immers om de rapportage van de leerling over onwenselijke zaken waarmee hij/zij te maken heeft.

Net als in de LeerlingSCOL kunnen de leerlingen de vraag beluisteren door op de betreffende button te klikken.

De eerste vraag die de leerlingen beantwoorden is een algemene vraag die niet meetelt voor de resultaten. Deze vraag is richtinggevend voor het onderwerp. Het betreft de vraag: Voel je je veilig op school?

De vragen van de schaal Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid zijn:

1. Hebben anderen jou gepest?
2. Doe jij wel eens dingen waardoor een ander zich onveilig kan voelen?
Hebben anderen jou een duw gegeven, een klap of een schop als grapje?*
3. Hebben anderen je expres pijn gedaan door je te duwen, te slaan of te schoppen?
4. Zitten anderen aan je lijf als je dat niet wil?
5. Schelden anderen je uit of zeggen ze gemene dingen tegen je?
6. Roddelen anderen over jou (= vertellen ze nare dingen over je tegen anderen)?
7. Bedreigen anderen jou (= zeggen ze dingen om je bang te maken)?
8. Lachen anderen jou uit of zetten ze je voor gek?
9. Pakken anderen spullen van je af?
10. Maken anderen jouw spullen kapot?
11. Laten anderen jou niet meedoen of meespelen?
12. Zeggen anderen lange tijd expres niets tegen je?
13. Word je vervelend behandeld omdat je anders bent?
14. Bedreigen anderen je online? (bijvoorbeeld met berichten naar je mobiele telefoon)
15. Zetten anderen nare berichten over jou online?

* Vraag 3: *Hebben anderen jou een duw gegeven, een klap of een schop als grapje?* wordt niet meegenomen in de resultaten. Deze vraag is bedoeld om de leerlingen op het juiste spoor te zetten voor het beantwoorden van de vraag erna. Bij de resultaten bestaat deze schaal dus uit 15 vragen.

Aan het einde van de MSV-vragenlijst krijgt de leerling de volgende zin te zien:

Ik wil hier met één van de juffen of meesters over praten.

Hij kan hier op antwoorden met: *Ja dat wil ik* of *Nee, dat hoeft niet.*

Als de leerling met *Ja* antwoordt, krijgt hij de vraag:

Ik wil praten met.

De leerling kan dan kiezen voor *Met mijn eigen juf of meester* of *Liever met iemand anders.*

Let op: deze extra vraag is niet standaard zichtbaar. De systeembeheerder van de school moet dit eenmalig activeren.

De scoremogelijkheden van MSV

De scoremogelijkheden van de LeerlingSCOL en de extra vragen voor de schalen Welbevinden en Sociale veiligheidsbeleving zijn de volgende:

Dit doe ik:

Bijna nooit

Soms

Bijna altijd

De schalen Welbevinden en Sociale veiligheidsbeleving hebben, net als in de SCOL een positieve invalshoek. De vragen gaan over wat een leerling wél kan of doet. Bij de schaal Aantasting van de sociale van fysieke veiligheid was het niet mogelijk om deze positieve invalshoek te behouden. Ook de scoremogelijkheden zijn daarom anders. Bij de schaal Aantasting van de sociale en de fysieke veiligheid kiezen de leerlingen uit de volgende vier scoremogelijkheden:

Denk aan wat je afgelopen **maand** (vier weken) **op school** hebt meegemaakt:

Dit is niet gebeurd

Dit is ongeveer 1 of 2 keer gebeurd

Dit is ongeveer 3 of 4 keer gebeurd

Dit is 5 keer of vaker gebeurd

3. De MSV invullen

De MSV wordt, conform de eisen van de inspectie van het Onderwijs één keer per jaar ingevuld. De LeerlingSCOL kunt u net als de SCOL twee keer per jaar laten invullen.

MSV voor bovenbouw

Net als de LeerlingSCOL wordt de MSV alleen door leerlingen uit de bovenbouw ingevuld.

Procedure MSV

De leerlingen kunnen de vragenlijst individueel digitaal invullen. In principe kunnen ze dit zelfstandig doen. Voordat de leerlingen aan de slag kunnen, moeten de inloggegevens worden aangemaakt en geeft u uitleg aan de leerlingen.

Aanmaken inloggegevens

Het aanmaken van de inloggegevens gebeurt op dezelfde wijze als voor de SCOL en de LeerlingSCOL. Zie hiervoor de handleiding SCOL.

Laatste vraag MSV activeren en de organisatie van de gesprekken

Binnen de MSV bestaat de optie om de leerlingen aan het einde van de lijst de vraag: *Ik wil hier met één van de juffen of meesters over praten* te laten beantwoorden. Deze extra vraag is niet standaard zichtbaar. De systeembeheerder van de school moet het item eenmalig activeren. Nadat u de vraag heeft geactiveerd staat hij 'aan' tot hij ooit weer wordt gedeactiveerd.

Voordat u deze laatste vraag activeert, is het van belang dat er binnen het team is afgesproken hoe de gesprekken worden georganiseerd. De school dient daarvoor één persoon aan te stellen. Dit kan bijvoorbeeld de interne vertrouwenspersoon, de interne contactpersoon, of het aanspreekpunt pesten zijn. De gebruikte term in de MSV is 'Vertrouwenspersoon'. Deze persoon kan als enige, gedurende of na afloop van de afname, de gespreksverzoeken inzien. Deze persoon ziet ook of de leerling wil praten met de eigen leerkracht, of met iemand anders. Spreek af wie deze gesprekken gaat voeren. Ook dit kan een rol zijn voor de interne vertrouwenspersoon, de interne contactpersoon, of het aanspreekpunt pesten.

Anoniem invullen

Conform de privacy-eisen die de inspectie stelt aan het monitoren van de sociale veiligheid vullen de leerlingen de MSV anoniem in. Daarom krijgen de leerlingen na het invullen van de LeerlingSCOL de volgende tekst te zien:

Voel je fijn op school

De volgende zeven vragen gaan over of jij het fijn vindt op school en of je meehelpt om het op school voor iedereen prettig te laten zijn. Dit deel van de vragenlijst is anoniem. Dat betekent dat de juf of de meester niet te zien krijgt wat jij invult. De juf of meester ziet alleen wat de hele groep heeft ingevuld. Je naam komt er niet bij te staan.

Omdat de vragen van de schaal Aantasting van de sociale en de fysieke veiligheid anders zijn geformuleerd dan de LeerlingSCOL-vragen en de extra vragen voor Welbevinden en Sociale veiligheidsbeleving krijgen de leerling voor aanvang van de vragen van de schaal Aantasting de volgende tekst te zien:

Voel je veilig op school

Het is belangrijk dat je je veilig voelt op school. Je kunt je ook onveilig voelen, bijvoorbeeld als andere kinderen steeds gemeen doen, je pijn doen of je pesten. Daar kun je verdrietig van worden of angstig of boos. Het kan zijn dat één persoon gemeen tegen je doet, maar het kan ook een groepje kinderen zijn. Ook kan het een volwassene zijn op school.

Met pesten bedoelen we als anderen jou op een gemene manier plagen, waarbij ze je pijn doen of je verdrietig maken. Er kunnen ook andere dingen zijn waardoor jij je niet veilig voelt op school, als je bijvoorbeeld betrokken bent bij een vechtpartij of als je ziet dat anderen worden gepest.

Door deze vragenlijst weet de school of de leerlingen zich veilig voelen op school. Ook deze vragenlijst hieronder is anoniem. Je vult de vragenlijst alleen in. Niemand mag meekijken, ook de juf of meester niet. Dat betekent dat niemand te weten komt wat jij invult. De juf of meester ziet alleen wat de hele groep heeft ingevuld. Jouw naam komt er niet bij te staan.

Uitleg door de leerkracht

Uw uitleg bij het invullen van de MSV is grotendeels gelijk aan de uitleg bij het invullen van de LeerlingSCOL. Als de MSV wordt ingevuld, geeft u aan dat de lijst langer is. Vertel dat de leerlingen naast de vragen over gedrag ook vragen krijgen over of zij het fijn en veilig vinden op school. Er zijn bijvoorbeeld vragen over of anderen gemeen doen, of ze je pijn doen, en of ze je pesten. Dit zijn persoonlijke vragen waarvan de kinderen misschien niet willen dat anderen weten wat zij invullen. De antwoorden op deze vragen krijgt dan ook helemaal niemand te zien. Ook niet de juf of meester, de ib'er, of de directeur. Zij zien alleen wat de groep als geheel heeft gescoord.

De items over de aantasting van de sociale veiligheid kunnen vragen oproepen bij kinderen. Misschien wordt het kind zelf gepest, maakt hij zich zorgen om een klasgenoot die gepest wordt, of behoort hij zelf tot een groepje pesters. Om kinderen de mogelijkheid te bieden hun

zorgen kenbaar te maken, beantwoorden zij aan het eind van de vragenlijst de volgende vraag*: *Ik wil hier met één van de juffen of meesters over praten.*

Vertel de leerlingen van te voren dat deze vraag wordt gesteld. Zij kunnen aangeven of ze met iemand willen praten over de dingen die in de vragen voorbij kwamen. Dat kan zijn met de eigen juf of meester, of met iemand anders van school.

* Let op deze extra vraag is niet standaard zichtbaar. De systeembeheerder van de school moet het item eenmalig activeren.

Uitleg met behulp van een PowerPoint

Voor extra uitleg bij het invullen van de MSV is een PowerPoint presentie beschikbaar. Hierin staan de schermafbeeldingen die de leerlingen doorlopen bij het invullen. Ook vindt u in deze presentatie de vragen van de MSV (en de LeerlingSCOL). Deze kunt u gebruiken bij het bespreken van vragen die de leerlingen lastig vinden.

De Powerpoint is te vinden op de startpagina van de SCOL bij 'Download de SCOL handleidingen'.

4. De resultaten

Overeenkomstig de eisen die de Inspectie van het Onderwijs stelt aan het monitoren van de sociale veiligheid vullen de leerlingen de MSV anoniem in. De rapportage van de resultaten gebeurt daarom niet op leerlingniveau. Dit geldt overigens niet voor de rapportages van de LeerlingSCOL.

Score per vraag, totaalscores en schaalscores

Als de LeerlingSCOL en de MSV zijn ingevuld en opgeslagen, berekent het programma verschillende scores. Om deze te begrijpen, moet u weten dat de scoremogelijkheden per vraag corresponderen met de volgende waarden:

LeerlingSCOL en extra vragen MSV-schalen Welbevinden en Veiligheidsbeleving		MSV-schaal Aantasting van de fysieke en sociale veiligheid	
Score	Waarde	Score	Waarde
Bijna nooit	1	Dit is niet gebeurd	1
Soms	2	Dit is ongeveer 1 of 2 keer gebeurd	2
Bijna altijd	3	Dit is ongeveer 3 of 4 keer gebeurd	3
		Dit is 5 keer of vaker gebeurd	4

Normering MSV

Wanneer is een score voldoende, met andere woorden zit het goed met het welbevinden en de sociale veiligheidsbeleving en voelt een leerling zich niet fysiek en/of sociaal aangetast? Om de resultaten te kunnen beoordelen zijn er normen voor de LeerlingSCOL en de MSV opgesteld aan de hand van de scores van een representatieve steekproef onder Nederlandse basisschoolleerlingen. In 2015 is een normeringsonderzoek gedaan naar de LeerlingSCOL en naar de schalen Welbevinden en Sociale veiligheidsbeleving van de MSV. In 2018 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de schaal Aantasting van de sociale en de fysieke veiligheid.

Welbevinden en Sociale veiligheidsbeleving

De totaalscores op de schalen Welbevinden en Sociale veiligheidsbeleving zijn ingedeeld in de normgroepen A t/m E. De grens voldoende – onvoldoende ligt daarbij op 75% (A-C voldoende, D–E onvoldoende). Naast de indeling A t/m E is er de indeling I t/m V, waarbij iedere normgroep 20% van de leerlingen representeert. Beide indelingen bent u gewend vanuit het Cito-leerlingvolgsysteem. In de nabije toekomst zullen ook de scores op de schaal Aantasting van de sociale en de fysieke veiligheid worden ingedeeld in deze normgroepen.

I-V		A-E	
I 20%	20% hoogst scorende leerlingen	A 25%	25% hoogst scorende leerlingen
II 20%	20% boven het landelijk gemiddelde	B 25%	25% ruim boven tot net boven het landelijk gemiddelde
III 20%	20% landelijk	C 25%	25% net tot ruim onder het landelijk gemiddelde
IV 20%	20% onder het landelijk gemiddelde	D 15%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
V 20%	20% laagst scorende leerlingen	E 10%	10% laagst scorende leerlingen

De totaalscores op de schaal Welbevinden en Sociale veiligheidsbeleving zijn als volgt verdeeld over de normgroepen.

Welbevinden (12 vragen)			
Normgroep	Totaalscore	Normgroep	Totaalscore
A	34-36	I	35-36
B	32-33	II	33-34
C	30-31	III	32
D	27-29	IV	29-31
E	12-26	V	12-28

De totaalscore van welbevinden kan variëren van 12 (12 x 1) tot 36 (12 x 3). Een hoge score betekent een hoge mate van welbevinden.

Sociale veiligheidsbeleving (17 vragen)			
Normgroep	Totaalscore	Normgroep	Totaalscore
A	45-51	I	46-51
B	42-44	II	43-45
C	39-41	III	41-42
D	36-38	IV	38-40
E	17-35	V	17-37

De totaalscore van veiligheidsbeleving kan variëren van 17 (17 x 1) tot 51 (17 x 3). Een hoge score betekent een hoge mate van veiligheidsbeleving.

Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid (15 vragen)			
Normgroep	Totaalscore	Normgroep	Totaalscore
A	15	I	15
B	16-17	II	16
C	18-21	III	17-18
D	22-27	IV	19-22
E	28-60	V	23-60

De totaalscore van aantasting van de fysieke en sociale veiligheid kan variëren van 15 (15 x 1) tot 60 (15 x 4).

Bij deze schaal is - in tegenstelling tot de schalen Welbevinden en Veiligheidsbeleving - een lage score positief. Een hoge score wijst op een hoge mate van aantasting van de fysieke en sociale veiligheid. Bij een score binnen normgroep A of normgroep I hebben de leerlingen bij alle items aangegeven dat er afgelopen maand niets vervelends is gebeurd. In feite is dit de meest ideale situatie.

Norm op groeps- en schoolniveau

Zoals eerder genoemd, geeft de MSV geen leerlingoverzichten. De individuele scores worden wel gebruikt om op groeps- en schoolniveau een uitspraak te doen over Welbevinden, Veiligheidsbeleving en Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid.

Wanneer kun je zeggen dat leerlingen uit een groep of van de school zich fijn en veilig voelen op school en zich niet voelen aangetast in hun sociale en fysieke veiligheid? In de MSV bekijken we dit per schaal. Als tenminste 75% van de leerlingen een totaalscore in normgroep C of hoger heeft op een schaal, dan is deze schaal voldoende. Is een van deze schalen onvoldoende dan is het belangrijk dat u het beleid op de sociale en fysieke veiligheid van de school op dit gebied aanscherpt of bijstelt.

Schoolstandaard in de MSV

In de MSV is het net als bij de SCOL en de LeerlingSCOL mogelijk om de resultaten van de leerlingen te vergelijken met een zelf bepaalde schoolstandaard. Voor de werkwijze met de schoolstandaard verwijzen we u naar de handleiding SCOL 5.3.

MSV overzichten

De Monitor Sociale Veiligheid presenteert de resultaten in twee overzichten. In het volgende hoofdstuk vindt u de uitleg bij deze overzichten. Hieronder ziet u wat de twee overzichten zijn, welke informatie ze bieden, welke vragen ze beantwoorden en voor wie ze (primair) bestemd zijn.

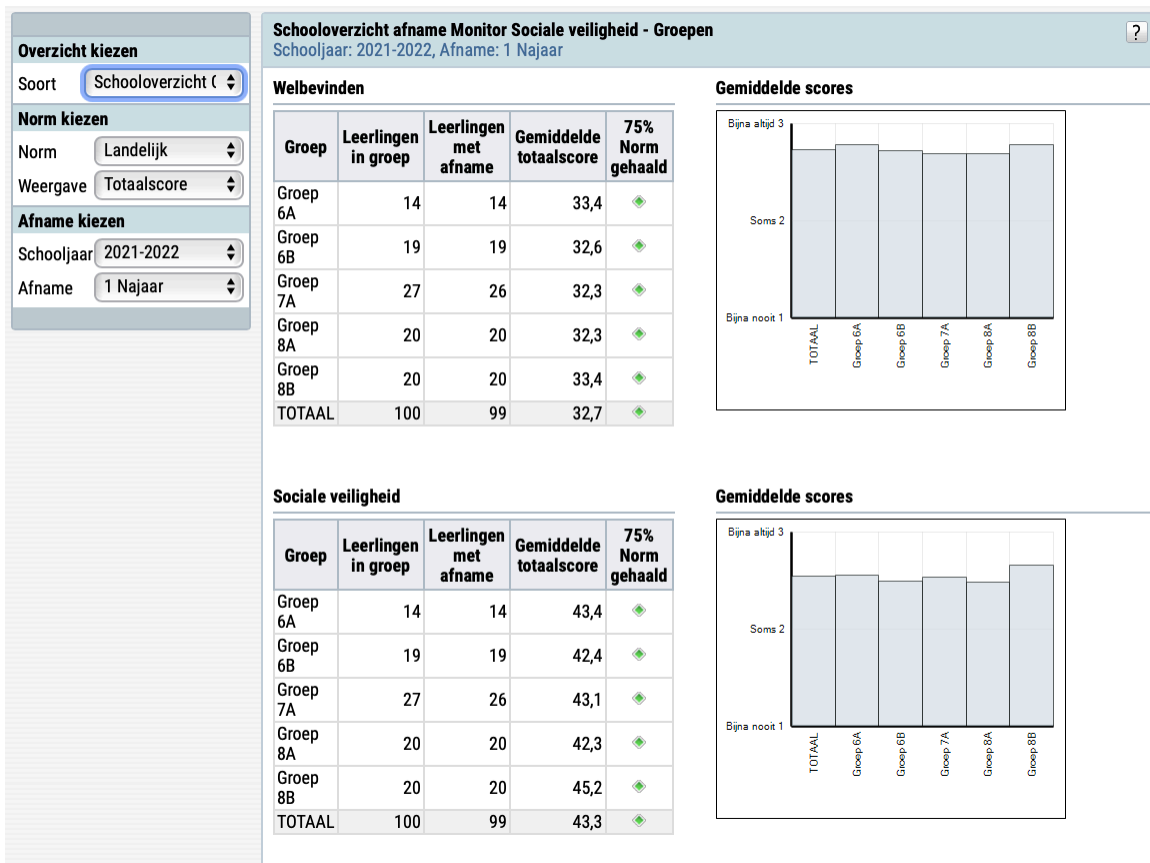
MSV			
	Informatie over sociale veiligheid	Antwoord op de volgende vragen	Primair bestemd voor
		Sluit ons sociale veiligheidsbeleid aan bij de leerlingen?	
Schooloverzicht afname MSV - groepen	Per schaal: Per groep en voor de school als geheel, het aantal leerlingen, de gemiddelde totaalscore en norm gehaald/niet gehaald	Welke groepen scoren voldoende of onvoldoende op de verschillende schalen?	Intern begeleider & Directie
Schooloverzicht afname MSV - leerjaren	Per schaal: Per leerjaar en voor de school als geheel, het aantal leerlingen, de gemiddelde totaalscore en norm gehaald/niet gehaald	Welke leerjaren scoren voldoende of onvoldoende op de verschillende schalen?	Intern begeleider & Directie

5. Wat te doen met de resultaten

Schooloverzicht afdname Monitor Sociale Veiligheid groepen/leerjaren

In het Schooloverzicht afdname Monitor Sociale Veiligheid ziet u van de groepen, of van de leerjaren die de MSV hebben ingevuld, de scores op Welbevinden, Veiligheidsbeleving en Aantasting van de sociale en fysieke veiligheid.

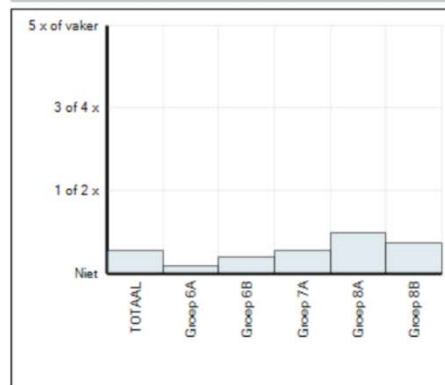
Omwillen van de privacy van de leerlingen toont het schooloverzicht MSV pas resultaten als drie of meer leerlingen van een groep de vragenlijst hebben ingevuld. Het overzicht is ook beschikbaar op basis van leerjaren. Dan geldt, dat er resultaten voor een leerjaar getoond worden als binnen een leerjaar drie of meer leerlingen de vragenlijst hebben ingevuld. Zie ook de voetnoot op het overzicht: 'Vanwege de privacy van de leerling wordt de score van een groep of leerjaar alleen getoond en meegeteld in het totaal als drie of meer leerlingen in de groep of in het leerjaar (afhankelijk van het overzicht) een score hebben op de afdname.'

Aantasting sociale veiligheid

Groep	Leerlingen in groep	Leerlingen met afname	Gemiddelde totaalscore	75% Norm gehaald
Groep 6A	14	14	16,5	◆
Groep 6B	19	19	18,0	◆
Groep 7A	27	26	19,2	◆
Groep 8A	20	20	22,3	◇
Groep 8B	20	20	20,7	◆
TOTAAL	100	99	19,3	◆

Gemiddelde scores

* Vanwege privacy van de leerling wordt de score van een groep of leerjaar alleen getoond en meegeteld in het totaal als 3 of meer leerlingen in de groep of in het leerjaar (afhankelijk van het overzicht) een score hebben op de afname.

Afbeelding 1. Schooloverzicht afname Monitor Sociale Veiligheid - groepen.

Welbevinden, Sociale veiligheid en Aantasting sociale veiligheid

In de tabellen ziet u per onderdeel van de MSV de groep, het aantal leerlingen in de groep (**Leerlingen in groep**) en daarnaast het aantal leerlingen dat de MSV heeft ingevuld (**Leerlingen met afname**). Daarnaast staat de gemiddelde totaalscore van de groep op de vragen van de betreffende schaal (**gemiddelde totaalscore**). U kunt aan de linkerkant van het scherm bij **Weergave** kiezen voor tonen van de gemiddelde totaalscore of de gemiddelde totaalscore naar itemniveau. In de laatste kolom (**75% norm gehaald**) staat of 75% van de groep de norm gehaald heeft (groen wybertje) of niet (open wybertje).

De onderste rij toont de gemiddelde totaalscore van de school (**Totaal**). Ook hier staat of 75% van de leerlingen de norm gehaald heeft. Het totaal wordt gebaseerd op de groepen of leerjaren die voor drie of meer leerlingen scores hebben.

Heeft u bij Norm gekozen voor schoolstandaard, dan zijn de resultaten afgezet tegen de schoolstandaard. Een groen wybertje betekent schoolstandaard gehaald en een open wybertje betekent schoolstandaard niet gehaald.

Onderdeel: gemiddelde scores

In de grafieken aan de rechterkant zijn van de groepen die de MSV hebben ingevuld de gemiddelde scores afgebeeld. Zo ziet u direct hoe de groepen ten opzichte van elkaar scoren.

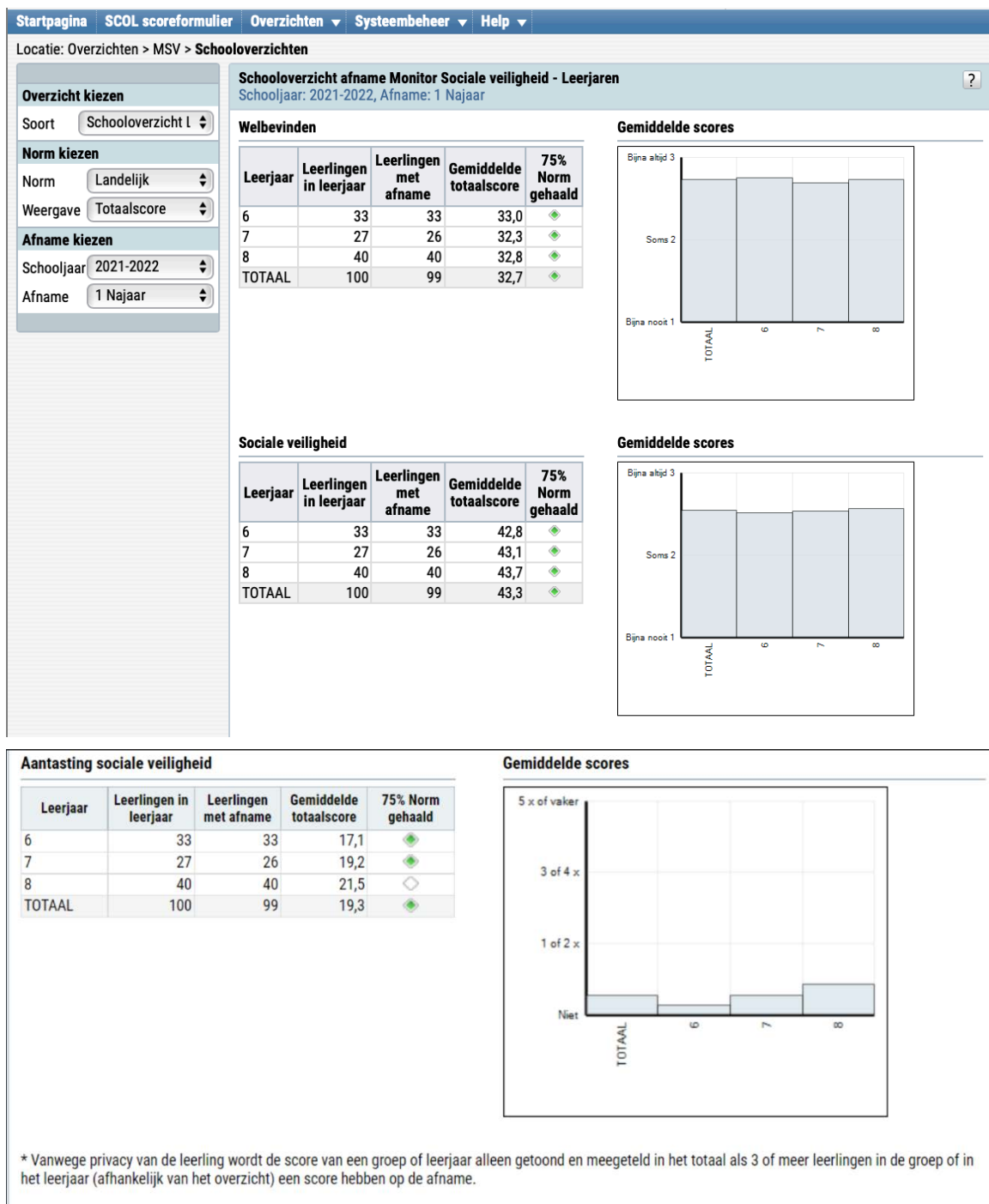
Voorbeeld

In het Schooloverzicht afname Monitor Sociale Veiligheid - groepen ziet u in de tabel Welbevinden dat op deze school voldoende leerlingen zichzelf voldoende beoordelen op welbevinden. Alle groepen afzonderlijk scoren ook op of boven de norm (groene wybertjes). In de grafiek daarnaast ziet u dat de verschillen tussen de groepen minimaal zijn.

Ook op Sociale veiligheid doet de school het goed. Zowel van de groepen afzonderlijk als alle leerlingen van de school samen scoort meer dan 75% van de leerlingen een voldoende.

Bij de Aantasting van de sociale veiligheid is een lage score positief (score 1: dit is niet gebeurd score 4: Dit is 5 keer of vaker gebeurd). Om dit voorbeeld scoort één groep onder de norm; groep 8A. In het schooloverzicht Leerjaren ziet u dat leerjaar 8 ook in zijn geheel onder de norm scoort op de Aantasting van de sociale veiligheid. Het is belangrijk om met de leerkracht en de leerlingen hierover in gesprek te gaan.

De gemiddelde totaalscore van de school is 19,3. Hiermee scoort de school als geheel boven de norm.

Afbeelding 2. Schooloverzicht afname Monitor Sociale Veiligheid - leerjaren.

Het Schooloverzicht afname Monitor Sociale Veiligheid – leerjaren is gelijk aan het schooloverzicht groepen, met als enige verschil dat de groepen van hetzelfde leerjaar zijn samengenomen tot één leerjaar.

Resultaten doorsturen naar de Inspectie van het Onderwijs

Volgens de wet Sociale veiligheid op school moeten scholen ervoor zorgen dat de geanonimiseerde en geaggregeerde gegevens ter beschikking komen van de Inspectie van het Onderwijs.

Hiervoor moet de school namens het bevoegd gezag opdracht geven. U regelt dit direct in de SCOL onder Systeembeheer > Monitor Sociale veiligheid – Data indienen inspectie. Raadpleeg de SCOL Help voor een uitgebreide toelichting.

Scholen voor speciaal onderwijs

Op scholen voor speciaal onderwijs is de reguliere landelijke norm niet van toepassing. Voor deze scholen worden wel de resultaten maar niet de norm doorgestuurd naar de inspectie. SCOL herkent groepen en leerlingen uit het speciaal onderwijs aan hun leerjaar 'S'.

Bronnen

Tweede Kamer der Staten Generaal (2015). Wijziging van enige onderwijswetten in verband met het invoeren van de verplichting voor scholen zorg te dragen voor de sociale veiligheid op school, Memorie van Toelichting, 34 130, nr. 3, 's Gravenhage: Tweede kamer der Staten-Generaal.

Inspectie van het Onderwijs (2017). Onderzoekskader 2017 voor het toezicht op de voorschoolse educatie en het primair onderwijs.